

MESUR ADDYSG (CYMRU) 2011

EXPLANATORY NOTES

CYFLWYNIAD

1. Mae'r Nodiadau Esboniadol hyn ar gyfer Mesur Addysg (Cymru) 2011 a basiwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 29 Mawrth 2011 ac a gymeradwywyd gan Ei Mawrhydi yn y Cyfrin Gyngor ar 10 Mai 2011
2. Lluniwyd hwy gan Adran Plant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau Llywodraeth Cynulliad Cymru er mwyn cynorthwyo'r sawl sy'n darllen y Mesur. Nid ydynt yn rhan o'r Mesur ac nid ydynt wedi eu cymeradwyo gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.
3. Dylid darllen y Nodiadau Esboniadol ar y cyd â'r Mesur. Nid ydynt, ac ni fwriedir iddynt fod, yn ddisgrifiad cynhwysfawr o'r Mesur. Felly, pan fo adran, neu ran o adran, yn hunanamlwg, ni ddarperir esboniad na sylw pellach.
4. Mae'r Mesur yn gwneud darpariaeth ar gyfer:
 - ysgogi cydlafurio rhwng awdurdodau lleol, cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir a Sefydliadau Addysg Bellach ("SAB");
 - rhoi p#er i awdurdodau lleol sefydlu ffederasiwn o ysgolion;
 - hyfforddi llywodraethwyr ysgolion a gwella gwasanaeth clericio cyrff llywodraethu;
 - atal ysgolion yn y dyfodol rhag newid categori i fod yn ysgolion sefydledig, ac atal ysgolion sefydledig newydd rhag cael eu sefydlu.
5. Mewn perthynas â phwerau sy'n gwneud cydlafurio yn ofynnol rhwng awdurdodau lleol, cyrff llywodraethu ysgolion a chyrff llywodraethu SAB, mae gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ("y Cynulliad") y cymhwysedd o dan Faterion 5.2B, 5.2C, 5.12 a 5.13, a gynhwysir ym Maes 6 o Ran 1 o Atodlen 5 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Mewn perthynas â llywodraethu ysgolion, mae'r cymhwysedd o dan Fater 5.2A. Mewn perthynas â'r darpariaethau sy'n atal ysgolion a gynhelir rhag newid categori i fod yn ysgolion sefydledig, ac atal creu ysgolion sefydledig newydd, mae gan y Cynulliad y cymhwysedd i wneud Mesur a fyddai'n caniatáu darpariaethau am y categori 'ysgolion sefydledig' o dan faterion 5.1 a 5.2.

SYLWEBAETH AR ADRANNAU

Rhan 1: Cydlafurio gan gyrff addysg

Adran 1 – Cyrff addysg

6. Rhan 1 o'r Mesur yn rhoi swyddogaethau i gyrff addysg mewn cysylltiad â threfniadau i gydlafurio. Yn yr adran hon diffinnir cyrff addysg fel awdurdod lleol, corff llywodraethu ysgol a gynhelir, corfforaeth addysg bellach, a sefydliad addysg bellach a ddynodwyd o dan adran 28(4) o Ddeddf Addysg Bellach ac Uwch 1992.

Adran 2 – Amcan y cydlafurio

7. Mae'r adran hon yn pennu amcan Rhan 1 o'r Mesur, sef sicrhau y defnyddir adnoddau cyhoeddus yn effeithiol ac effeithlon mewn perthynas ag addysg a hyfforddiant hyd at 19 oed ("amcan y cydlafurio").

Adran 3 – Dyletswydd corff addysg i gydlafurio

8. Mae is-adran (1) yn gosod dyletswydd ar gorff addysg i ystyried o bryd i'w gilydd, wrth arfer ei swyddogaethau eraill, a fyddai arfer ei bwerau cydlafurio yn hyrwyddo amcan y cydlafurio. Yr hyn a gynhwysir yn swyddogaethau eraill awdurdod lleol yw ei swyddogaethau addysg yn unig (gweler y diffiniad o "swyddogaethau" yn adran 8). Os yw'n ystyried y byddai cydlafurio'n cyflawni'r amcan, rhaid i'r corff addysg geisio arfer ei bwerau cydlafurio (is-adran (2)).
9. Mae is-adran (3) yn cyfyngu'r ddyletswydd o ystyried cydlafurio, a osodir ar sefydliadau addysg bellach, i'r ddarpariaeth o addysg i rai hyd at 19 oed.

Adran 4 – Ystyr "pwerau cydlafurio"

10. Mae adran 4 yn diffinio ystyr y "pwerau cydlafurio" a roddir i gyrff addysg. Yn achos pob corff addysg y pwerau yn adran 5 yw'r rhain ac yn achos awdurdodau lleol, mae'r rhain yn cynnwys hefyd bwerau mewn deddfwriaeth arall.

Adran 5 – Pwerau i gydlafurio

11. Mae'r adran hon yn rhoi pwerau eang i gyrff addysg i'w galluogi i gydlafurio, at y diben o gyflawni, neu hwyluso cyflawni, eu dyletswyddau o dan adran 3 o'r Mesur, adran 33K o Ddeddf Dysgu a Medrau 2000 ac adran 116J o Ddeddf Addysg 2002, neu ddyletswydd corff addysg arall o dan y darpariaethau hynny. Mae adran 33K o Ddeddf Dysgu a Medrau 2000 ac adran 116J o Ddeddf Addysg 2002 yn gosod dyletswyddau mewn perthynas â chyflenwi'r cwricwlwm lleol.
12. Mae adran 5 yn caniatáu i gorff addysg gydlafurio â chorff addysg arall i hwyluso cyflawni dyletswyddau'r corff addysg arall hwnnw, pa un a fyddai hynny'n hwyluso cyflawni ei ddyletswyddau'i hunan ai peidio.
13. Mae'r pwerau cydlafurio'n cynnwys pwerau i ddirprwyo swyddogaethau ac i drefnu i gyd-bwyllgorau gyflawni eu swyddogaethau.
14. Er bod y Mesur yn rhoi'r un pwerau i bob math o gorff addysg a gwmpesir gan y Mesur, nid yw'n galluogi nac yn gorfodi cyrff eraill i gydlafurio gyda chorff addysg. Mae'n bosibl, fodd bynnag, y caiff cyrff o'r fath wneud hynny o dan eu pwerau presennol.
15. Mae is-adran (3) yn darparu na fydd y pwerau newydd hyn yn effeithio ar bwerau unrhyw gorff addysg mewn unrhyw ddeddfwriaeth arall, ac y cyfyngir ar y pwerau newydd hyn gan unrhyw reoliadau a wneir o dan adran 6.

Adran 6 – Rheoliadau ynghylch y p#er i gydlafurio

16. Mae is-adran (1) yn darparu p#er i Weinidogion Cymru wneud darpariaeth bellach drwy gyfrwng rheoliadau ynghylch y p#er i gydlafurio. Gallai rheoliadau o dan yr is-adran hon bennu, er enghraifft, pa swyddogaethau na chaiff corff addysg eu dirprwyo i gorff arall neu gyd-bwyllgor.
17. Mae is-adran (2) yn darparu y caiff rheoliadau wneud darpariaeth benodol yngl#n â chyfansoddiad a gweithdrefn cyd-bwyllgorau o'r cyrff addysg sy'n cydlafurio, a materion cysylltiedig eraill.
18. Mae is-adrannau (3) a (4) yn darparu y caiff rheoliadau addasu unrhyw ddeddfwriaeth mewn perthynas â swyddogaethau'r cyrff addysg sy'n cydlafurio, pan fo'r swyddogaethau hynny wedi eu dirprwyo, neu mewn perthynas â'r cyrff sydd i

gyflawni'r swyddogaethau hynny, o ran y modd y cymhwysir y ddeddfwriaeth i'r swyddogaethau neu'r cyrff hynny. Hwyrach y bydd angen addasu'r ddeddfwriaeth i adlewyrchu'r ffaith mai corff arall neu gyd-bwyllgor fydd yn cyflawni swyddogaeth benodol mewn gwirionedd (yn lle, neu'n ogystal â'r corff addysg y rhoddwyd y swyddogaeth iddo).

Adran 7 – Canllawiau

19. Mae adran 7 yn caniatáu i Weinidogion Cymru ddyroddi canllawiau am gydlafurio y bydd rhaid i gyrff addysg roi sylw iddynt.

Adran 8 – Dehongli'r Rhan hon

20. Mae'r adran hon yn diffinio'r termau a ddefnyddir yn Rhan 1 o'r Mesur.

Adran 9 – Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol

21. Mae adran 9 yn diddymu, i'r graddau y maent yn gymwys o ran Cymru, adran 26 o Ddeddf Addysg 2002 ac adran 166 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006. Roedd yr adrannau hynny'n darparu ar gyfer gwneud rheoliadau i ganiatáu cydlafurio rhwng ysgolion, cydlafurio rhwng cyrff addysg bellach, a rhwng ysgolion a chyrff addysg bellach. Disodlwyd yr adrannau hynny bellach, o ran Cymru, gan ddarpariaethau Rhan 1 o'r Mesur, sy'n gosod dyletswyddau mewn perthynas â chydweithio. Mae adran 9 yn gwneud diwygiadau canlyniadol eraill yn ogystal.

Rhan 2: Llywodraethu Ysgolion

Pennod 1: Ffedereiddio ysgolion a gynhelir

22. Mae'r Bennod hon yn disodli, o ran Cymru, adrannau 25 a 26 o Ddeddf Addysg 2002, gan wneud darpariaeth newydd ar gyfer ffedereiddio ysgolion a gynhelir. Mae ffedereiddio'n caniatáu ar gyfer ffurfio grŵp ar y cyd, o ddwy neu ragor o ysgolion o dan un corff llywodraethu.

Adran 10 – Ffedereiddio ysgolion gan gyrff llywodraethu

23. Mae'r adran hon yn rhoi pŵer i gyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir ddarparu y caiff dwy neu ragor o ysgolion ffedereiddio, neu ffederasiwn presennol ffedereiddio ag un neu ragor o ysgolion, neu ddau neu ragor o ffederasiynau presennol ffedereiddio, o dan un corff llywodraethu. Mae'n darparu ymhellach mai penderfyniad sydd i'w wneud gan y corff llywodraethu dan sylw yw ffedereiddio o dan yr adran hon, unwaith y bydd wedi cydymffurfio ag amodau a gweithdrefnau penodol a bennir mewn rheoliadau.

Adran 11 – Cynigion gan awdurdodau lleol i ffedereiddio ysgolion

24. Mae is-adran (1) yn darparu pŵer i awdurdodau lleol yng Nghymru, i gynnig y caiff dwy neu ragor o ysgolion a gynhelir ffedereiddio, ffederasiwn presennol ffedereiddio ag un neu ragor o ysgolion, neu ddau neu ragor o ffederasiynau presennol ffedereiddio, o dan un corff llywodraethu.
25. Mae is-adran (2) yn darparu bod rhaid i awdurdod lleol, sy'n gwneud cynigion i ffedereiddio ysgolion neu ffederasiynau o dan yr adran hon, gyhoeddi'r cynigion hynny. Mae is-adran (3) yn darparu bod awdurdod lleol i ymgynghori â chyrff penodol ynglŷn â'r cynigion cyhoeddedig.
26. Nid yw'r gofynion hyn i gyhoeddi ac ymgynghori yn gymwys i gynnig i ffedereiddio ysgolion bach. Diffinnir ysgol fach gan orchymyn a wneir o dan adran 15 o'r Mesur. Pan fo cynnig o'r fath, mae is-adran (5) yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol ymgynghori â neb ond cyrff llywodraethu'r ysgolion bach sydd i'w ffedereiddio.

27. Mae is-adran (7) yn darparu bod rhaid i awdurdod lleol benderfynu unrhyw gynigion i ffedereiddio ysgolion. Bydd y weithdrefn ar gyfer penderfynu cynigion yn cael ei phennu mewn rheoliadau. Caiff yr awdurdod lleol gadarnhau'r cynigion (naill ai gydag addasiadau neu hebddynt, neu'n ddarostyngedig i ddigwyddiad penodol) neu caiff eu tynnu'n ôl.
28. Mae is-adran (8) yn caniatáu i awdurdodau lleol ystyried ffedereiddio gydag ysgolion a gynhelir gan awdurdod lleol arall, ar yr amod y ceir caniatâd yr awdurdod lleol arall.
29. Mae is-adran (9) yn gwneud yn ofynnol cael caniatâd personau penodol, cyn y caiff awdurdod lleol gynnig ffederasiwn sy'n cynnwys ysgol sefydledig neu ysgol wirfoddol. Y personau hynny, yn achos ysgol Gatholig Rufeinig neu ysgol yr Eglwys yng Nghymru yw'r awdurdod esgobaethol, ac yn achos ysgolion sefydledig neu wirfoddol eraill, y personau sy'n penodi'r llywodraethwyr sefydledig.
30. Mae is-adran (10) yn darparu y caiff rheoliadau bennu gofynion mewn perthynas â chynigion i ffedereiddio. Gallai'r rheini gynnwys, er enghraifft, ei gwneud yn ofynnol cael caniatâd personau penodol cyn y caiff awdurdod wneud, cyhoeddi neu gadarnhau'r cynigion. Caiff rheoliadau a wneir o dan yr is-adran hon wneud darpariaeth wahanol ar gyfer ffederasiwn sy'n cynnwys ysgol fach.

Adran 12 – Gweithredu cynigion o dan adran 11

31. Mae'r adran hon yn gwneud darpariaeth ynghylch gweithredu cynigion i ffedereiddio.
32. Mae is-adrannau (2) a (3) yn pennu'r rhai y mae'n ofynnol eu bod yn gweithredu'r cynigion. Y rhain yw'r awdurdod lleol neu'r corff llywodraethu, i'r graddau y mae'r cynigion yn darparu ar gyfer hynny, ac unrhyw berson arall a bennir mewn rheoliadau.
33. Pan fo awdurdod lleol wedi cadarnhau cynigion, rhaid eu gweithredu fel y'u cadarnhawyd (is-adran (4)). Fodd bynnag, ceir addasu cynigion a gadarnhawyd ar gais personau a bennir mewn rheoliadau (is-adran (5))
34. O dan is-adran (6), caiff awdurdod lleol benderfynu peidio â gweithredu cynnig a gadarnhawyd os byddai gwneud hynny'n afresymol o anodd, neu os yw'r amgylchiadau wedi newid i'r fath raddau nad yw'n briodol gwneud hynny mwyach. Caiff rheoliadau wneud yn ofynnol bod yr awdurdod lleol yn ymgynghori â phersonau rhagnodedig cyn penderfynu felly (is-adran (7)).

Adran 13 – Corff llywodraethu sengl ar gyfer ffederasiynau

35. Grŵp o ysgolion sydd ag un corff llywodraethu yw ffederasiwn. Bydd yr ysgolion o fewn ffederasiwn yn parhau i gael eu trin fel ysgolion unigol (ac felly, wrth arfer ei ddyletswyddau, rhaid i'r corff llywodraethu wneud hynny mewn perthynas â phob ysgol o fewn y ffederasiwn yn unigol). Fodd bynnag, ceir pennu'r amgylchiadau mewn rheoliadau pan ganiateir trin ffederasiwn fel pe bai'n ysgol sengl.

Adran 14 – Rheoliadau mewn perthynas â ffederasiynau

36. Mae'r adran hon yn darparu y caiff rheoliadau wneud darpariaeth bellach mewn perthynas â ffederasiynau, gan gynnwys mewn perthynas â'u diddymu, a throsglwyddo eiddo, hawliau a rhwymedigaethau.

Adran 15 – Dull adnabod at ddibenion y Bennod hon ysgolion bach a gynhelir yng Nghymru

37. Mae'r adran hon yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru wneud gorchymyn sy'n diffinio "ysgol fach a gynhelir" yn ôl y nifer o ddisgyblion mewn ysgol. Y niferoedd o ddisgyblion fyddai'r niferoedd a bennid ar ddyddiad penodol mewn blwyddyn ysgol. Unwaith y diffinnir ysgol fach a gynhelir, bydd modd i Weinidogion Cymru gyfarwyddo ysgolion o'r fath i ffedereiddio.

Adran 16 – Ffedereiddio ysgolion sy'n peri pryder drwy gyfarwyddyd gan Weinidogion Cymru

38. Mae'r adran hon yn yn caniatáu i Weinidogion Cymru gyfarwyddo ysgolion sy'n peri pryder i ffedereiddio. Mae'n gwneud hyn drwy fewnosod adran 18B newydd ym Mhennod 4 o Ran 1 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 (ymyrryd mewn ysgolion yng Nghymru sy'n peri pryder).
39. Mae'r adran 18B(1) a (2) newydd yn esbonio beth a olygir wrth 'ysgol sy'n peri pryder' at ddibenion y p#er hwn i ymyrryd. Mae'n cynnwys - ysgol sy'n destun mesurau arbennig; ysgol sydd angen gwelliant sylweddol; ysgol lle y mae safonau perfformiad y disgyblion yn annerbyniol o isel; ysgol lle y cafwyd methiant difrifol ym maes rheoli neu lywodraethu sy'n niweidio neu'n debyg o niweidio safonau perfformiad; ysgol lle y mae diogelwch y disgyblion neu'r staff o dan fygythiad; ac ysgol sy'n methu â chydymffurfio â gorchymyn ynghylch tâl ac amodau athrawon.
40. Mae is-adran (3) o'r adran 18B newydd yn caniatáu i Weinidogion Cymru gyfarwyddo awdurdod lleol neu gorff llywodraethu, ac mae is-adran (4) yn nodi'r gwahanol fathau o drefniadau y cânt gyfarwyddo yn eu cylch. Mae'r rhain yn cynnwys ffedereiddio ysgol sy'n peri pryder ag un neu fwy o ysgolion eraill neu â ffederasiwn sy'n bodoli eisoes, a chyfarwyddo ysgol sy'n peri pryder i ymadael â ffederasiwn.
41. Mae is-adran (5) o'r adran 18B newydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru ymgynghori â chyrrff penodol cyn gwneud cyfarwyddyd ac mae is-adranau (6) a (7) yn gwneud darpariaeth mewn cysylltiad â gwneud, amrywio a dirymu cyfarwyddiadau, gan gynnwys darpariaeth bod cyfarwyddiadau o'r fath yn orfodadwy drwy orchymyn mandadol yr Uchel Lys.
42. Mae adran 16 o'r Mesur arfaethedig hefyd yn diwygio adran 14(3) o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 fel na chaiff awdurdod lleol arfer ei bwerau ymyrryd mewn perthynas ag ysgol sy'n peri pryder os yw Gweinidogion Cymru yn arfer eu p#er ymyrryd yn yr adran 18B newydd.

Adran 17 – Canllawiau a roddir gan Weinidogion Cymru

43. Mae'r adran hon yn darparu p#er i Weinidogion Cymru ddyroddi canllawiau ar ffedereiddio y bydd rhaid i awdurdodau lleol a chyrrff llywodraethu ysgol a gynhelir yng Nghymru roi sylw iddynt, wrth arfer eu swyddogaethau o dan Bennod 1 o Ran 2 o'r Mesur.

Adran 18 – Ffederasiynau: darpariaethau atodol

44. Mae'r adran hon yn caniatáu gwneud rheoliadau sy'n addasu Pennod 4 o Ran 1 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 (ymyrryd mewn ysgolion sy'n peri pryder) ac adrannau 49 – 51 ac Atodlen 15 i'r Ddeddf honno (dirprwyo ariannol) o ran y modd y'u cymhwysir i ffedereiddio ysgolion. Gallai rheoliadau o dan yr adran hon ddarparu, er enghraifft, pan geir amodau penodol sy'n ysgogi pwerau ymyrryd mewn un ysgol o fewn ffederasiwn ond nid mewn ysgolion eraill, y gellid, er gwaethaf hynny, arfer y pwerau ymyrryd hynny mewn perthynas â'r corff llywodraethu. Mae adran 18 yn caniatáu hefyd gwneud rheoliadau i addasu deddfwriaeth sy'n ymwneud â gwahanol gategoriâu o ysgolion. Bydd rheoliadau o'r fath yn egluro sut y cymhwysir y deddfwriaeth honno i ysgolion sydd o fewn yr un ffederasiwn ond yn perthyn i wahanol gategoriâu .

Adran 19 – Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol i Ddeddf Addysg 2002

45. Mae'r adran hon yn gwneud diwygiadau canlyniadol i adrannau 19 ac 20 o Ddeddf Addysg 2002, fel bod y darpariaethau hynny'n cyfeirio at ffederasiynau o dan y Mesur. Mae'n cyfyngu'r modd y mae adrannau 24, 25 a 29 o Ddeddf Addysg 2002 yn gymwys i Loegr am eu bod wedi eu disodli, yn achos Cymru, gan y ddarpariaeth a

wnaed gan y Bennod hon. Mae'r adran hon hefyd yn diwygio paragraff 5 o Atodlen 1 i Ddeddf Addysg 2002 i'w gwneud yn glir, os bydd ysgol mewn ffederasiwn yn cau a bod mwy nag un ysgol ar ôl yn y ffederasiwn, ni fydd corff llywodraethu'r ffederasiwn yn cael ei ddiddymu'n awtomatig.

Adran 20 – Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol i Ddeddf Addysg 2005

46. Mae'r adran hon yn gwneud mân ddiwygiad a diwygiad canlyniadol i Ddeddf Addysg 2005 fel ei bod yn cyfeirio at ffederasiynau o dan y Mesur hwn.

Adran 21 – Dehongli'r Bennod hon

47. Mae is-adran (1) yn diffinio termau a ddefnyddir ym Mhennod 1 o Ran 2 o'r Mesur. Mae is-adran (2) yn darparu ar gyfer dehongli termau a ddefnyddir mewn unrhyw ddeddfiad mewn perthynas ag ysgol ffederal, gan bennu, er enghraifft, fod cyfeiriad mewn deddfwriaeth at gorff llywodraethu ysgol a gynhelir yn cael effaith, mewn perthynas â ffederasiwn, fel pe bai'n gyfeiriad at gorff llywodraethu ffederasiwn.

Pennod 2: Hyfforddiant i lywodraethwyr a chlercod a darparu clercod

Adran 22 – Gwybodaeth a hyfforddiant i lywodraethwyr ysgolion a gynhelir

48. Mae is-adrannau (1) a (2) yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol i ddarparu gwybodaeth i lywodraethwyr ysgolion a gynhelir yng Nghymru, er mwyn galluogi'r llywodraethwyr i gyflawni eu swyddogaethau.
49. Mae is-adrannau (3) a (4) yn darparu y caiff rheoliadau wneud yn ofynnol bod awdurdod lleol yn sicrhau (yn ddi-dâl) y ddarpariaeth o hyfforddiant a ragnodir ar gyfer llywodraethwyr ysgolion.
50. Mae is-adran (6) yn darparu bod rhaid i awdurdod lleol ddarparu hyfforddiant i lywodraethwyr i'w galluogi i gyflawni eu swyddogaethau.

Adran 23 – Dyletswydd awdurdodau lleol i ddarparu clercod i gyrrff llywodraethu ysgolion a gynhelir

51. Mae rheoliadau o dan adran 23 o Ddeddf Addysg 2002 yn darparu ar gyfer penodi clerc i gorff llywodraethu. O dan adran 22 o'r Mesur hwn, rhaid i awdurdod lleol roi gwybod i'r corff sy'n penodi'r clerc y caiff ofyn i'r awdurdod lleol ddarparu person i weithredu fel y clerc. Caiff rheoliadau wneud yn ofynnol, pan wneir cais o'r fath gan gorff o'r fath, bod yr awdurdod lleol yn darparu clerc, a darperir ar gyfer talu am ddarparu'r gwasanaeth hwnnw.

Adran 24 – Hyfforddiant i glercod cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir

52. Caiff rheoliadau o dan yr adran hon osod dyletswydd ar y corff sy'n penodi clerc i gorff llywodraethu (yn unol â rheoliadau o dan adran 23 o Ddeddf Addysg 2002). Y ddyletswydd y ceir ei gosod yw sicrhau bod y person a benodir yn glerc wedi cwblhau hyfforddiant hyd at safon a bennir yn y rheoliadau. Mae is-adran (3) yn darparu y caiff rheoliadau wneud darpariaeth bellach mewn perthynas â hyfforddi clercod.

Adran 25 – Dyletswydd awdurdodau lleol i sicrhau bod hyfforddiant ar gael i glercod

53. Mae'r adran hon yn gosod dyletswydd ar awdurdod lleol i sicrhau'r hyfforddiant yr ystyria'n briodol ar gyfer clercod i gyrrff llywodraethu.

Rhan 3: Ysgolion Sefydledig

Ysgolion sefydledig

Adran 26 – Gwahardd sefydlu ysgolion sefydledig newydd

54. Mae Pennod 2 o Ran 2 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 (“Deddf 1998”) yn gwneud darpariaeth ynglŷn â sefydlu, newid a dirwyn i ben ysgolion a gynhelir yng Nghymru. Mae adran 28 o Ddeddf 1998 ac Atodlen 6 i’r Ddeddf honno yn gwneud darpariaeth ynghylch cynigion ar gyfer sefydlu a newid ysgolion cymunedol, sefydledig a gwirfoddol ac ysgolion meithrin a gynhelir, ac ynghylch gweithredu’r cynigion hynny. Mae’r adran hon yn diwygio adran 28 o Ddeddf 1998 ac Atodlen 6 i’r Ddeddf honno, drwy ddiddymu gallu awdurdodau leol neu hyrwyddwyr eraill i sefydlu ysgol sefydledig newydd yng Nghymru. Mae’r adran hon hefyd yn diddymu gallu Gweinidogion Cymru i gynnig sefydlu ysgol sefydledig ar gyfer disgyblion dros 16 mlwydd oed.

Adran 27 – Gwahardd newid categori i ysgol sefydledig

55. Yn Atodlen 8 i Ddeddf 1998 gwneir darpariaeth sy’n galluogi ysgolion yng Nghymru i newid eu categori. Mae adran 26 o’r Mesur hwn yn diwygio Atodlen 8 i Ddeddf 1998, gan ddiddymu gallu awdurdod lleol neu gorff llywodraethu i gynnig bod ysgol yn newid ei chategori er mwyn dod yn ysgol sefydledig. Ni fydd hyn yn rhwystro ysgol sy’n ysgol sefydledig ar hyn o bryd rhag newid ei chategori er mwyn bod mewn categori gwahanol.

Adran 28 – Arbedion: cynigion i sefydlu ysgolion sefydledig newydd

56. Mae adran 28 yn cynnwys darpariaethau arbed. Nid yw’r diwygiadau a wneir gan adran 25 yn effeithio ar unrhyw gynnig i sefydlu ysgol sefydledig newydd, a gyhoeddwyd cyn bod adran 25 wedi dod i rym ac nad yw wedi ei weithredu. Bydd cynnig o’r fath, felly, yn parhau i gael ei drin o dan adran 28 o Ddeddf 1998 ac Atodlen 6 i’r Ddeddf honno, fel pe na bai’r diwygiadau a wnaed gan adran 25 wedi dod i rym.

Adran 29 – Arbedion: cynigion i newid categori i ysgol sefydledig

57. Mae adran 29 yn cynnwys darpariaethau arbed. Nid yw’r diwygiadau a wneir gan adran 26 yn effeithio ar unrhyw gynnig ar gyfer newid categori ysgol i gategori arall a gyhoeddwyd cyn bod adran 26 wedi dod i rym ac nad yw wedi ei weithredu. Bydd cynnig o’r fath, felly, yn parhau i gael ei drin o dan Atodlen 8 i Ddeddf 1998, fel pe na bai’r diwygiadau a wnaed gan adran 26 wedi dod i rym.

Adran 30 – Pwerau atodol

58. Mae’r adran hon yn caniatáu i Weinidogion Cymru, drwy orchymyn, wneud darpariaeth yr ystyriant yn angenrheidiol neu’n hwylus er mwyn rhoi effaith lawn i adrannau 25 i 28. Caiff gorchymyn a wneir gan Weinidogion Cymru o dan y p#er hwn, ymhlith pethau eraill, ddiwygio neu ddirymu is-ddeddfwriaeth.

Rhan 4: Cyffredinol

Adran 31 – Dehongli’n gyffredinol

59. Mae is-adran (1) yn diffinio termau a ddefnyddir yn y Mesur. Mae is-adran (2) yn darparu bod rhaid darllen y Mesur yn unol â Deddf Addysg 1996. Golyga hynny fod rhaid darllen y diffiniadau yn y Ddeddf honno fel pe baent yn ymestyn ar draws i’r Mesur hwn, a bod darpariaethau cyffredinol y Ddeddf honno yn gymwys i’r Mesur. Er enghraifft, rhestrir “educational functions” awdurdod lleol yn Atodlen 36A i Ddeddf Addysg 1996, ac y mae’r diffiniad hwnnw, felly, yn gymwys i’r term hwnnw ac i “swyddogaethau addysgol” pan ddefnyddir hwy yn y Mesur hwn. Mae’r diffiniadau a

bennir yn y Mesur yn drech nag unrhyw rai a ddefnyddir yn Neddf Addysg 1996 os oes gwahaniaeth ystyr (is-adran (3)).

Adran 32 – Gorchmynion a rheoliadau

60. Mae'r adran hon yn darparu ar gyfer gwneud gorchmynion a rheoliadau o dan y Mesur drwy offeryn statudol, ac yn pennu gweithdrefnau'r Cynulliad mewn perthynas â'r offerynnau hynny.

Adran 33 – Cychwyn

61. Mae'r adran hon yn gwneud darpariaeth ynglŷn â chychwyn. Daw adrannau 25 i 33 i rym ddau fis wedi i'r Mesur gael ei gymeradwyo gan Ei Mawrhydi yn y Cyfrin Gyngor. Deuir â darpariaethau eraill y Mesur i rym drwy orchymyn a wneir gan Weinidogion Cymru .

Adran 34 – Enw byr a chynnwys y Mesur yn y Deddfau Addysg

62. Mae is-adran (1) yn darparu mai enw'r Mesur hwn yw Mesur Addysg (Cymru) 2011. Bydd y Mesur hwn yn cael ei gynnwys yn y restr o Ddeddfau Addysg a gynhwysir yn adran 578 o Ddeddf Addysg 1996 (is-adran (2)). Bydd unrhyw gyfeiriad mewn deddfwriaeth at "y Deddfau Addysg" neu "the Education Acts" yn cynnwys cyfeiriad at y Mesur hwn.

COFNOD O'R TRAFODION YNG NGHYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

63. Mae'r tabl a ganlyn yn gosod y dyddiadau ar gyfer pob cymal o hynt y Mesur drwy Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Gellir canfod Cofnod o'r Trafodion a gwybodaeth bellach ynghylch hynt y Mesur hwn ar wefan Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar: http://www.cynulliadcymru.org/bus-home/bus-legislation/bus-leg-measures/proposed_education_wales_measure_2011.htm

<i>Cymal</i>	<i>Dyddiad</i>
Ei gyflwyno	6 Rhagfyr 2010
Cymal 1 - Dadl	12 Ionawr 2011, 19 Ionawr 2011 (Sesiwn Breifat)
Cymal 2 - Y Pwyllgor Craffu – ystyried y diwygiadau	1 Chwefror 2011
Stage 3 - Dadl yn y Cyfarfod Llawn - ystyried y diwygiadau	2 Mawrth 2011
Stage 4 - Cymeradwywyd gan y Cynulliad	29 Mawrth 2011
Cymeradwyaeth Frenhinol yn y Cyfrin Gyngor	10 Mai 2011